

YAPIM UNSURLARI AÇISINDAN "KARAR ANI" VE "REHA MUHTAR'A İTİRAF" PROGRAMLARI

Neşe KARS*

Abstract

This study is aim to explain how to use the production elements of television programs named Karar Anı (Decision Time) and Reha Muhtar'a İtiraf (Confession to Reha Muhtar). The study just takes in program production elements, but is not interested in how the audience effect from these programs.

Key Words: Television programs, production elements, producer, voyeurism, reality show.

.....

Giriş

Televizyon iletişiminin mesajı olan televizyon programları, gerek konuları gerekse bu konuların işlenirken kullanılan yapım unsurları ve gereçlerin kullanılış biçimlerine sınıflandırılırlar. Bu ortak sınıflamalar, program türlerini oluştururlar. Karar Anı ve Reha Muhtar'a İtiraf programları, program türleri sınıflandırması içinde,

*Yrd.Doç.Dr. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

bütünüyle, her hangi bir tür içine yerleştirilememektedir. Türkiye'de televizyon kanallarında bir dönem yaygın olan ve gerçek yaşamlardan kesitlerin bir gösterisini, "kişisel mahremiyet" alanlarına girmeksizin 'kurgusal gerçeklik' şeklinde sunan, Reality Show adıyla İngilizcesi kullanılan program türünü çağrıştırmakla birlikte, yapım unsurları ve program formatı açısından farklılık göstermektedir.

Televizyon programları göstergebilim açısından incelendiğinde, her programın bir gerçek anlam bir de yan anlam taşıdığı görülür. Yani; aldığımızı sandığımız şeylerin yanı sıra, anlamadan başka şeyler de kitle iletişim araçları aracılığı ile bilinçaltımızda yer edinir. Her program izleyici tarafından deşifre edilmesi gereken şifrelerle oluşturulur. İzleyici deşifre ettiği anlam üzerinden harekete geçerse, bu kendisi için bir sosyal pratik olur.(Storey 2000: 20) Şifreleyen açısından, bu yan anlamları belirleyen birçok etmen vardır. Bunların başında, programın yayınlandığı kanalın izlediği yayın politikası gelir. Günümüzde farklı alanlarda faaliyet gösteren sermaye sahipleri (bankacılık, sanayi, ticaret ve hatta politika) bu etkinlik alanlarını güvenceye almak için hedef kitlelerine en rahat ulaşabilecekleri alan olarak kitle iletişim araçlarını seçmektedirler.

Kanalların aktarmak istediği mesaj, televizyon programlarının temel yapılanmasında en etkili unsuru oluşturur. Ayrıca; televizyon kanalının politikalarını uygulamakla sorumlu program yapımcıları da kendi programlarını hazırlarken, en fazla izlenme oranını sağlamayı hedefler. Bunu gerçekleştirmek için ise izleyici beklentilerini göz önünde bulundurmak zorundadırlar.

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

Bu programlarla, izleyicinin kendi yaşamındaki sıkıntılardan ya da sorunların yükünden kurtulup duygusal rahatlama gereğiyle olduğu kadar, merak ve gözetleme içgüdüleriyle başka yaşamları izleme gereksinimi giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak, program yapım unsurlarının ve program gereçlerinin kullanılış biçimleri ile (gerçek mekan-stüdyo gibi) Reality Showlardan ayrılmaktadır.

Paparazzi programlarıyla ünlülerin/ünlenenlerin özel yaşamlarına sokulan izleyici, "Biri Bizi Gözetliyor" adlı yapımla, artık: ünsüz, ama ünlenmek isteyen başkalarının yaşamlarını yirmidört saat gözetleyebilme noktasına getirilmişti. Kişilerin özel ya da kamusal alandaki tüm yaşamları (kişisel mahremiyet alanları da dahil) televizyon ekranlarından kamuya açılmışti. İzleyici, artık mahremiyetin kamusal açılımını yasal ve olağan görme noktasına getirilmişti.

Bu programlar, izleyiciyi pasif gözetleme noktasından bir aşama daha ileriye götürerek; sıradan ya da ünlü, ama özellikle sorunlu insanların yaşamları konusunda, hem stüdyoda hem de ekran karşısında karar verme ayrıcalığına ulaştırmaktadır. Karar verme süreci yargılama, hatta hüküm vermeye kadar götürülmektedir.

İnsanların psikolojik gereksinimlerinden biri olan merak içgüdüğü temelinde, başka yaşamları merak etmesi ve kendi yaşamları ile özdeşlik kurup duygusal doyum sağlamaya çalışması doğaldır. Başkalarının özel yaşamlarını hatta en mahrem ayrıntılarını gözetlemek (röntgenleme)/voyeurism olarak adlandırılmaktadır.

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

Artık televizyon program yapımcıları ve yayıncılar, insanların merak içgüdüsünü, perde arkasından ya da anahtar deliğinden çevresini gözetleme yoluyla tatmininin ötesine, röntgenciligi yasallaştırarak, yakın çevresinde bulunmayan ama, özel yaşam mahremiyetini kamusal alana açan kişileri gözetleme noktasına taşımaktadırlar.

Bu çalışma, Karar Anı ve Reha Muhtar'a İtiraf programlarının yapım unsurlarını izleyici beklentilerine göre kullanma biçimlerini irdelemekle sınırlı tutulmaktadır. Bu nedenle de, toplumsal ve psikolojik analiz gerektiren izleyicilerin etkilenme oranları ve toplumsal davranış kalıplarına yansımaları konusuna değinilmeyecektir.

Program Yapım Unsurları ve İzleyici Beklentileri

Televizyon izleyicilerinin programları izlemek için çeşitli beklentilerinin karşılanmasını istemektedirler. İzleyiciler ile yapımcıların buluşması gereken ortak payda da, izleyicilerin programdan beklediği ile yapımcının bu beklentileri karşılayabilecek program üretebilmesidir. Yapımcıların, izleyicilerin beklentilerini dikkate alarak ürettikleri programların hedeflenen kitle tarafından daha çok izlenmesi olanaklı konuma gelmekte, dolayısıyla program başarılı sayılmaktadır. İzleyici beklentilerini saptamaya yönelik yapılan çok sayıda araştırma (örneğin Denis McQuail ve arkadaşları, Jay G. Blumler ve Elihu Katz'ın araştırmaları), beklentileri genel olarak dört başlık altında toplanabileceğini ortaya koymuştur.(Mutlu 1995: 39-40) Bunlar;

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

1. Gündelik yaşamın sıkıntılarında, gerginliklerinden, sorunların yükünden kaçış ve duygusal rahatlama,

2. Kişisel ilişkiler; dostluk ve arkadaşlık, toplumsal yarar gereksinimi,

3. Kişisel kimlik gereksinimi, insanın değerlerinin pekişmesi, gerçekliği araştırma ve kişiliğine ilişkin referans noktalarının sağlanması,

4. Çevreyi gözetim altında tutma, dünyaya ilişkin bilgi sahibi olmaktır.

İzleyicilerin, programlardan doyum sağlayabilmesi için de, bu beklentileri karşılayacak çeşitli yapım unsurlarının bulunması gerekmektedir. Bu unsurlar; gerilim, aksiyon, cinsellik, güldürü, enformasyon, önem, değer, kişisellik, merak, gerçekçilik, yenilik unsurlarıdır.(Mutlu 1995: 40) Programın türü ve formatı ne olursa olsun, izleyicilerin program izleyiciliğinden bekledikleri tatmini sağlamak için, hepsi bir arada olmasa da bir ya da bir kaçının bulunması gereklidir.

Karar Anı

"Karar Anı" programını tanıtıcı web sayfasında, şu bilgiler verilmektedir:

"Resmi adalet mekanizması dışında kalan ve toplumda yaşanan aile, komşu, iş ve ticari anlaşmazlıkların çözümü ve deklare edilmesi üzerine kurgulanmış yepyeni bir program KARAR ANI... KARAR ANI programının temsili mahkeme başkanlığını Erman Toroğlu yapıyor. Davalı ve davacı katılımcılar; savlarını, delillerini, söylemlerini bu programda dile getiriyorlar. Her hafta

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

farklı kişilerden oluşacak Halk Jürisi; mahkeme salonunu andıran stüdyoda tüm olanları izler. Herkesi dinledikten sonra, düşünmek ve karar vermek için içeriye çekilirler. Kısa bir aradan sonra geri dönerler ve jüri başkanı kimi haklı kimi haksız bulduklarını açıklar." (<http://www.showtvnet.com/haber/kararani/index.shtml>)

Karar Anı; ceza hükmü olmayan, kendi aralarında farklı sorunları olan kişilerin bu sorunlarını anlattığı, yine bu sorunların izleyici karşısında irdelendiği bir program, bir ekran mahkemesi niteliğindedir. Dekor, izleyicilerin alışık olduğu Amerikan mahkemeleri biçiminde düzenlenmiştir. (İzleyici, televizyon sayesinde Türk hukuk sistemi ve mahkeme salonu düzeninden daha çok, Amerikan hukuk sistemi ve mahkeme salonunu tanımaktadır.) Yargıç kürsüsü (Erman Toroğlu'nun olduğu yer), sanık yerleri (1. Konuk, 2.Konuk), jüri, seyirciler, güvenlik görevlisi (bodyguard) ve mübaşirin yerleri bellidir. Mahkeme başkanı, güvenlik görevlisi ve mübaşir değişmeyen karakterlerdir. İzleyiciler, jüri ve sorunlarına çözüm aranan konuklar her hafta değişmektedir. Türk yargı sisteminde, karar sürecinde etkili olan jüri gibi bir kurul olmamasına karşın; ya Amerikan yargı sisteminin daha adil olduğu mesajı vermek ya da programın uyarılma olması nedeniyle aynen korunarak, mahkeme salonunda jüri bulunmaktadır.

Karar Anı uyarılma bir programdır. Amerika'da, son dönemde en çok izlenen program türlerinden biridir ve çok sayıda örneği bulunmaktadır. Crime & Punishment, Curtis Court, Divorce Court, Judge Hatchett (http://directory.google.com/Top/Arts/Television/Programs/Reality-Based/Court_Shows) bunlardan bazılarıdır. Özellikle Fox Tv bu

formatta ama kendi özel alanını belirlemiş (**çocuk, gençlik, kadın..**) ve bunların sorunlarını irdeleyen televizyon yargı programları, mahkemeleri yapmaktadır. Bu programların bir tanesinin (**Judge Hatchett**) sloganı oldukça ilginçtir; '**Dertlerinizi masum bir çocuk gibi yargıca anlatmak ister misiniz?**'.

Karar Anı da, bu programların bir versiyonudur. İki konuk gelir dertlerini, aralarındaki sorunu anlatır. Erman Toroğlu, konuklara (aslında sanıklara) sorular sorar. Olayın, sorunun nedenleri ayrıntılarıyla ortaya konmaya çalışılır. Bunları dinleyen seyirci de fikrini söylemekte özgürdür ve söz alıp düşündüklerini dile getirmektedirler. Son olarak jüri kararını verir. Erman Toroğlu da konuyu toparlayıp programı kapatır. Mahkeme havasında, özelden genele doğru bir çıkarım amaçlanmaktadır. Yani; oradaki bireyler kendi sorunlarını anlatırken, aslında toplumsal yapıdaki genel sorunları oraya koymaktadırlar. Birer örnektirler yalnızca. Örneğin; karısını döven bir koca, aile içinde bir olay; iki kişinin sorunu olmasına karşın, taşıdığı toplumsal yön ile aile içi şiddeti ve önemsenmeyen kadını sosyal bir sorun olarak ortaya koymaktadır. Aslında, tartışılanlar, bir anlamda toplum sorunlarıdır. Amaç, genel olarak toplum içinde bilinmeyen, kişisel sorunları genel sorunlara dönüştürerek, tüme varım metoduyla, sosyal sorunlara değinip çözüm bulmak gibi gösterilmektedir.

Ancak, program, duygusal bir gösteri (show) niteliğindedir ve duygulara seslenecek sözcükler seçilmekte, sürekli dramatize edilmekte, mahkeme salonu duygusal bir atmosfere itilmektedir. Renkli ışıklar, sık sık kullanılan müzikler, slow ve tekrar tekrar verilen action görüntüleri. Erman Toroğlu'nun sunum biçimi ve

ekranının altındaki bilgi bandındaki yazılar bu saptamamızı destekler özelliindedir.

Merak

Karar Anı programa konuk/sanık olarak katılan kişilerin bilinmeyen sorunları üzerine kuruludur. "Karar Anı" gibi insanların yaşamlarını ortaya koyan programlarla izleyicideki başkalarının hayatlarını merak etme olgusu daha da kamçılanmakta, böylelikle izleyiciyi programda tutma sağlanmaktadır. İnsanlar, özdeşleşme yoluyla diğer insanlarla olan benzerliklerini görmek için ya da "benden daha kötüsü de varmış" diyerek duygusal doyum sağlayabilmektedirler. İzleyici, programı izlemeden önce, merak ederek, kendine bazı sorular sormaktadır; nedir onların sorunları, neler yaşamışlar, neden? gibi. Meraki arttırmak için, yayın akışı içinde verilen program tanıtımlarında bu soruları ortaya çıkarıcı ifadeler ve görüntüler kullanılmakta ve bunu tatmin için televizyon karşısına oturması, alt bir kod olarak emredilmektedir. Yine bu bağlamda, program içinde sık sık 'az sonra'lar konmuştur. Bunlar ile programın ilerleyen bölümlerine atıfta bulunularak (çarpıcı görüntü, etkili söz, tartışma...) izleyicinin merak dürtüsü aynı düzeyde tutulmaya çalışılmaktadır. Bu da spotlar ile yapılmakta, alttan geçen yazılarda konukların çarpıcı cümleleri yer almaktadır. Son bölümde karar verilirken, reklamların kısa aralarla girmesi de bu yüzdendir. Erman Toroğlu da soruları ile olayların değinilmeyen, anlatılmayan ya da unutulmuş yanlarını ortaya koyarak konu üzerinde yeni açılımlara olanağı tanımakta, dolayısıyla daha fazla merak taşıyan öğelerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Kısacası,

Karar Anı; merak unsurunu taşımaktadır. Çünkü; insan özel ya da genel, ilgi alanına girsin ya da girmesin en azından konunun, varlığın, olgunun ne olduğunu anlamak için merak duygusunun emrinde hareket eder. Karar Anı' ndaki gibi, yaşanan olayların içinde olmadığımız için onların sorunları bizim için bir bilinmezdir. Doğru bir mantık ile; **Karar Anı=bilinmez=merak.**

Hareket (Action)

Bu programın kurgusunu oluşturan konuklar arasındaki kavga ve çatışmalar programda aksiyon unsurunu oluşturmaktadır. Ayrıca temsili mahkemenin güvenlik görevlisi Beton Bayramın varlığı seyircide aksiyon beklentisi oluşturmaktadır. Güvenlik; koruma, çatışma, saldırı, kavga, tartışma gibi eylemsel sözcükleri çağrıştırmaktadır. İzleyiciye, "bu programda biraz sonra öyle kavgalar çıkacak ki, ancak bu iri cüsseli "beton" lakaplı adam bu kavgaları ayırabilir" izlenimi verilmektedir. Erman Toroğlu'nun eski mesleği olan futbol hakemliği ile bağdaştırılıp, "maça başladın" gibi cümleleri de sık sık kullanması kavgayı dolayısıyla aksiyonu hedeflemektedir.

Yine duman ve renkli ışıkların kullanımı, farklı hareket unsurlarının programa yansımaktadır. Bunun yanında, kullanılan açılar da programın hareketliliğini arttırmaktadır.

Farklı bir teknik olarak, ters açının kullanılması, özellikle kavga anında, izleyiciye farklı bir bakış açısı sunulduğu gibi sıradanlığın aşılması da sağlanmaktadır. Bunun yazı ile sağ altta belirtilmesi ise, izleyicinin sağı solu şaşırmasında için çok yerinde bir ekran kullanımıdır. Yine bazı karelerin yavaş okutulması genel çizgi

dışında farklı bir hareketin oluşmasına olanak tanımaktadır. Dekorun genişliği, insanların varlığı ve birden fazla kameranın kullanımı da hareket ögesini güçlendirmektedir.

Gerilim

Program bir mahkeme mizanseninde çekildiği için ve kişiler farklı hatta çatışan görüşlere sahip olduklarından, bu sayede gerilim sağlanmaktadır. İzleyiciler, hangi görüşün üstün geleceğini öğrenmek istemektedirler. Ayrıca gerilim, müzikle ve az sonralarla yaratılan ne olacağı ve olayların insanları nasıl etkileyeceğine ilişkin belirsizlik ve beklenti duygusuyla sağlanır. Bu programda bir başka dikkat çekici unsur ise sıkça kullanılan konuklara "su iç" dayatmasıdır. Programda sürekli çatışma halindeki taraflar için "su" saldırı aracı olarak kullanılarak (alkolik kocanın su bardağını kırması) gibi gerilim ve aksiyon unsuru olarak kullanılmaktadır.

Bilgilendirme

Program içerisinde bilimsel bir bilgi değil de toplumsal değerlerin ve kuralların uygulanması konusunda önemi olan bir takım bilgiler verilmektedir. Aile, kadın-erkek ilişkileri, içki ve kumarın zararları, sosyal ve ailevi sorumluluk, kadın hakları gibi bir çok toplumsal konu hakkında verilen bilgiler bu kapsamdadır. Karar Anı'nda da bu tür bilgiler doğrudan ya da dolaylı olarak verilmekte, ayrıca sorunlar için de çözüm yolları önerilmektedir.

Yenilik

Program; format ve dekor kullanımı açısından, başka programlara benzememektedir. Jürinin varlığı, program sunucusunun eski bir futbol hakemi olması ve kendi alanının dışında bir program içeriği ile izleyicinin karşısına çıkması, televizyon programlarında daha önce denenmemiş bir yeniliktir. Kurgusal açıdan da yenilikler bulunmaktadır: Canlı ve ayakta bir program sunumu, sık sık "az sonra"lar kullanılmış, kısa, öz konu bütünlüğü içinde. Ayrıca kimin haklı olduğuna karar vermeleri için de izleyicilere telefon numarası verilmekte böylece izleyicinin de programa aktif olarak katılması, bir konuda belirleyici olma sağlanmaktadır.

Gerçekçilik

Hedef kitleyi, izler kitleye dönüştüren en önemli unsurlardan biri de televizyon ekranında yaşanan olayların tüm doğallığıyla, gerçekçiliğiyle gerçekleşmesidir. Program konuklarının gerçek yaşamdan kişiler olması, yaşadıkları sorunun gerçek olması ya da gerçek olduğu izlenimi uyandırılması, kavgaların, sinirlenmelerin (16 Ocak 2003 tarihindeki programda olduğu gibi adamın bardağı atışının) olayın akışına göre doğal olarak gerçekleşmiş olması izleyiciyi ekran başında tutmaktadır.

Kişisellik

Programın hedef kitlesi; alt öğrenim-kültür düzeyinde, geçim sıkıntısı çeken ve genellikle varoşlarda yaşayanlar olduğu için izleyici bu programa katılan kişilerle ve olay örgüleriyle (alkolik

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

koca, aldatma, dayak) kendisi arasında bir özdeşlik kurabilmektedir. Hedef kitle; televizyonda karşılaştığı sorunları kendi sorularıyla özdeşleştiren ya da bu durumları seyrederek kendi haline şükretmesi istenen seyircidir.

Program Künyesi

Programın adı: Karar Anı

Programın konusu: Hukuksal yargı süreci dışında kalan ve toplumda yaşanan aile, komşu, iş ve ticari anlaşmazlıkları.

Programın amacı: Bireylerin kendi ilişkilerinde (aile, arkadaş, eş..) yaşadıkları sorunlarını ekran karşısında anlatırarak onları gerçekte yüzleştirip sorunların çözüme kavuşmasını sağlamak.

Hedef kitle: Alt eğitim-kültür düzeyinde orta sınıf ve altı, daha çok 25 ve 50 yaş arası. Genel bir ifadeyle sorgulamayan potansiyel televizyon izleyicileri.

Yayınlandığı kanal: Show Tv

Program sunucusu: Erman Toroğlu

Yayın günü: Perşembe

Yayın periyodu: Haftalık

Yayın saati: 22.00

Program süresi: 1 saat

Yayın kuşağı: Prime time sonrası

Program özellikleri: Özel tasarım mahkeme dekoru içinde, paket program olarak çekilen Karar Anı'nda; ışık, ses ve duman efektleri kullanılmaktadır. Genel, göğüs, bel boy çekimlerin yanında aks sıçraması yapılarak ters açıdan görüntü alınmaktadır. Program içinde "az sonra"lar vardır. Bunun yanında, spot ve konukların

söylediği çarpıcı sözler ve özet ifadeler ekranın altında yer almaktadır. Sunucu; zaman zaman ayakta, zaman zamanda oturarak programı yönetmektedir. Programda güvenlik görevlisi olarak bir bodyguard konukların çağrılması için de bir mübaşir vardır. Ayrıca, program boyunca iki de reklam kuşağı vardır. Bunlar da genelde son 20 dakika içerisinde yer almaktadır. Atmosferi korumak için müzikten de yararlanılmaktadır.

Reha Muhtar’a İtiraf

Star Tv web sayfasında, tartışma türü başlığı altında yer alan “Reha Muhtar’a İtiraf” programı şu cümlelerle tanıtılmaktadır: “Çok mahrem diye düşünülen ancak her sırda her itirafta seyredenin kendinden hatıralar ve tanıklıklar da gördüğü “Reha Muhtar’a İtiraf”ta gerçekler bütün çıplaklığı ile ortaya çıkarılıyor... Konuklar, hayatlarının en açıklanamaz esrarlarını, itiraflarını Reha Muhtar’a anlatıyor...

Temiz toplum, temiz insan ana mesajlı program, engel tanımıyor...

Çünkü gerçekler çıplak gezmeyi seviyor...

Karanlıkları, dünyanın en çok izlenen “anchorman”i Reha Muhtar aydınlatıyor...” (<http://www.startv.com.tr/?bolum=prgdetay&mid=77>)

Reha Muhtar’a İtiraf programını da, program yapım unsurlarının kullanılışı ve izleyici beklentileri açısından incelenecektir. Program genel olarak, Reha Muhtar’ın yöneticiliğinde, karşılıklı geniş masalar etrafında oturtulmuş, birbirleriyle sorunları olan, ünlü ya da ünsüz, iki ya da daha çok konuşan özel yaşamlarına ilişkin sorunları ve bu sorunların

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

konunun uzmanlarınca değerlendirilip çözüm önerileri üretmeleri temeline dayanmaktadır. Her bölümde konuklar ve sorunlar değişmekle birlikte, sunucusu ve yöneticisi Reha Muhtar ile programın Psikiyatr danışmanı Prof.Dr. Yıldırım Aktuna değişmez karakterlerdir. Program, tartışmaları yerinde izleyen ve konu ya da konuşmalar hakkında yorum yapan seyircilerle hareketli hale gelmektedir.

Mavi rengin egemen olduğu dekorda, taraflar ekrana dik ve yüzleri birbirlerine dönük bir şekilde oturtuluyorlar ve önlerinde geniş masalar yer alıyor. Programın sunucusu Reha Muhtar ise, kameranın tam karşısında ve tarafların tam ortasında ayakta yer alıyor. Sunucunun ayakta durması hem konuya hakim olduğunu göstermeyi, hem de televizyonları başında programı izleyenlerin üzerinde bir hakimiyet kurmayı amaçlıyor. Sunucunun tarafların tam ortasında yer alması ise tarafsızlığını göstermeyi hedefliyor.

Sunucunun giysileri ise beyaz gömlek (temizliği, doğruluğu çağrıştırıyor), siyah pantolon ve yelek (ciddiyeti çağrıştırıyor) ve fular. Ancak ipek benzeri bir kumaştan yapılmış yelek ve fular açık bir şekilde üst sosyal grup giyim tarzı olduğunu göstermektedir. Hemen hemen her programda bu tarz giysileri tercih eden Reha Muhtar, seçkinci bir yapıda, yukarıdan seslendiği izlenimi vermektedir. (Reha Muhtar Show TV ana haber bülteni anchormanlığı döneminde giysileriyle içimizden biri olduğu mesajı vermeyi amaçlamaktaydı.) Tüm bu göstergeler Reha Muhtarın kanal değiştirdikten sonra, yeni bir tarz oluşturma ve izleyiciler karşısında prestij sağlama çabaları içinde olduğunu gösteriyor.

Önem

Bu programın dayandığı en önemli unsur önem unsurudur. İzleyicinin daha önceden 'iyi-güvenilir haberci' niteliğiyle tanıdığı Reha Muhtar'ın, yine halkın sorunlarıyla yakından ilgili 'iyi' bir programla var olduğu mesajı verilmektedir. Burada "önem" unsurunun belirleyici ögesi isim değeri bulunan bir kişinin bulunmasıdır. Programın adı da kişisel önemden hareketle belirlenmiştir: "Reha Muhtar'a İtiraf".

Yenilik

Reha Muhtar'ın farklı bir çizgi ve farklı bir programla izleyicilerin karşısına çıkması da "yenilik" unsurunu taşır ve izleyicilerin dikkatini çeker. Star TV'ye geçerken Show TV'deki izleyicilerini de yanında getiren Reha Muhtar'ın neden bu kadar çok izlendiğini araştırmak ise bir başka tartışma konusudur ve Show Tv döneminin, tarzının incelenmesini gerektirir.

Değer

Stüdyodaki seyirciler Reha Muhtar'ın arkasında U şeklinde bir platformda oturtulmaktadır. Programın süresince, bu seyirciler konuklarla birebir iletişimde oluyorlar ve hiçbir şekilde, diğer tartışma programlarında olduğu gibi sözleri kesilmeden dinlenerek ciddiye alındıkları izlenimi yaratılmaktadır. Televizyon karşısındaki izleyiciler ise, kendileriyle "özdeşleştirdikleri" bu kişilere verilen önemi fark ederek programı beklentilerini karşıladıklarına inanıyorlar.

Merak

Programın biçiminde, Karar Anı'nda olduğu gibi, ekranda alt ve üst yazılar sıklıkla kullanılmakta, "birazdan" ifadesiyle, izleyicinin neleri merak etmesi gerektiğinin ipuçları verilerek, bekleme ögütlenmektedir.

Örneğin; 15.01.2003 Çarşamba akşamı saat 22.15'te yayınlanan Reha Muhtar'a İtiraf adlı programın konukları Azer Bülbül ve eşi idi. Ele alınan konu ise Azer Bülbül'ün 1992 yılında evlendiği ve daha sonra bir başka kadın için terk ettiği karısıyla "boşanmadıklarından haberdar olamaması" idi. Karşılıklı birbirini suçlayan çiftin arasında geçen diyaloglar ekranın üst kısmında özet halinde yazıldı. Banttan yayınlanan programda alt yazı ile devamda gerçekleşecek olaylar aktarıldı.

Üst yazı olarak geçen bilgiler kısaca şu şekilde idi. "Ben çalıştım Azer yedi", "İnsanları küçük düşürmek ayıptır", "Azer'in kumar borçlarını evlere temizliğe giderek ödedim", alt yazılar ise, "Yakışıyor muyuz? Sorusuna Reha Muhtar ne cevap verecek. BİRAZDAN", "Azer Bülbül'den müthiş itiraf: Başıma geleceklere bildiğim için üzerime mal almadım", "Reha Muhtar ne diyecek, birazdan" vb. Görüldüğü gibi burada "merak" unsuru kullanılarak insanların dikkati çekilmeye çalışılmaktadır. İzleyicinin "merak" dürtüsünün körüklenmesi amacıyla, 'önemli' ve 'değer' verdiği bir kişinin konuya yaklaşımı öne çıkarılmakta ve "Reha Muhtar ne diyecek, birazdan" gibi bir cümle kurulmaktadır.

Hareket (Action)

Programa katılanların aralarındaki söz çatışmaları, gergin konuşmalar ve Reha Muhtar'ın tarafsız gibi gözükmeye çalışarak ilk önce bir tarafı sonra diğer tarafı kızdıracak, öfkelendirecek sözler söylemesi ile tarafların birbirlerine fiziksel saldırıda bulunmaları (her programda olmasa da çoğunda bilinçli bir kıskırtmayla) "aksiyon" unsuru kullanarak program hareketli bir yapıya kavuşturulmaktadır. Bu aynı zamanda program akışında bir gerilim yaratmakta, "gerilim" unsurunu da beraberinde getirmektedir.

İzleyici beklentilerinden biri olan "güldürü" unsuru ise aslında programın formatına uymamasına rağmen programda yer almaktadır. İzleyici, kimi zaman Reha Muhtar'ın davranışlarına ve yaptığı hatalara, kimi zaman da esprilerine gülmektedirler.

Programın bir çok bölümünde, gerek ele alınan konular, gerekse konuklarla "cinsellik" unsuru da kullanılmaktadır. Özellikle küçük yaşlardaki çocukların yaşadıkları cinsel taciz, tecavüz olayları, bu olayları yaşayan çocuklarla birlikte teşhir edilmektedir.

Reha Muhtar'ın ele aldığı konular ve programına çağırdığı konuklar uzun süre diğer gündemlerden düşmedi. Programa katılan bir çok kişinin, para karşılığı kamera karşısına geçtikleri diğer iletişim araçlarında gündemde tutularak değer unsuru pekiştirilmektedir. Bu noktada programın **gerçekçilik** unsuru taşıyıp taşımadığı tartışıldı. Ancak, konular ve konukların gerçek olduğu kanısının uyandırılması, bu unsurun da varlığını pekiştirmektedir.

Programda, "enformasyon" unsuru da, çözüm önerilerini uzmanlara bırakarak sağlanmaya çalışılmaktadır. Tarafların tartışmaları sonrasında, görüşlerine başvurulmuş uzmanların izleyiciyi bilgilendirmesi, toplumsal yarar sağlanmasını amaçlamış görünmektedir. Ancak, sürekli olarak sözleri kesilen uzmanlar son sözü söyleme hakkına bile sahip değiller. Uzman görüşlere verilen bu denli az zamandan sonra ise son sözü söyleme yetkisi yine Reha Muhtar'dadır. Programın kimi bölümlerinde, uzman görüşlerin tamamen dışında bir sonuç konuşması yaparak bir tarafı azat edip diğer tarafı mahkum ederek programını bitirebilmektedir.

Programın Künyesi

Programın Adı: Reha Muhtar'a İtiraf

Programın Konusu: Toplumun hassas olduğu belirli konuları, genel problemleri incelemek ve tartışmak. Hukuksal yargı süreci dışında kalan ve toplumda yaşanan aile, komşu, iş ve ticari anlaşmazlıkları.

Programın Amacı: Toplumun hassas olduğu belirli konuları ve genel problemleri konunun her iki (veya daha fazla) muhatabı, stüdyodaki seyircilerin katılımı ve konunun uzmanlarının görüşleri ile ele alıp, tartışarak sonuca ulaştırmak ve bu konularla ilgili olarak toplumu bilinçlendirerek yönlendirmek.

Hedef kitle: Genelde alt eğitim-kültür düzeyinde orta sınıf ve altı, daha çok 25 ve 50 yaş arası. Genel bir ifadeyle sorgulamayan potansiyel televizyon izleyicileri.

Yayınlandığı Kanal: Star Tv

Hazırlayan ve Sunan: Reha Muhtar

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

Yayın Saati: 22.15

Yayın Periyodu: Hafta içi salı-perşembe-perşembe

Yayın Dönemi: Güz-Bahar

Programın Süresi: 2 saat

Yapım Özellikleri: Fon müziği kullanılıyor, görüntü efektlerine yer veriliyor, birden çok kamera kullanılıyor, iç mekanda çekimler gerçekleştiriliyor, program banttan yayınlandığı gibi çoğu canlı olarak yayınlanmaktadır, izleyici veya konunun ilgileri ile canlı telefon bağlantıları gerçekleştirilmektedir. Programın son yirmi dakikasında gerilim ve merak unsurlarının sağlanması amacıyla iki kez reklam kuşağı girilmektedir.

Sonuç

Her iki programın da, işledikleri konular ve içerikleri tartışmaya açık olsa da, izleyici beklentileri ve yapım unsurlarının kullanılışları açısından, hedef kitleye ulaşabildikleri görülmektedir. İzleyici ile yayıncı/program yapımcısının, beklentileri karşılama noktasında birleşebildikleri ve bu programların, program yapım teknikleri açısından başarılı oldukları savını doğrulamaktadır.

İnsan doğasında bulunan merak içgüdüsü, başkalarının yaşamlarını merak etme ve özdeşlik kurarak kişisel kimlik gereksinimini karşılama beklentisi yaratmaktadır. "Karar Anı" ve "Reha Muhtar'a İtiraf" programları da insanların bu beklentisini karşılamakta; izleyiciye konukların kişisel mahremiyetleri olan veya bilinmeyen şeylerin sunmaktadır. Yine insanının doğal dürtülerinden olan şiddet, bu programlarda aksiyon ve gerilim unsurları olarak kullanılmaktadır.

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

Ünlü kişilerin sorunlarının tartışılması hedef kitle için 'kişisel kimlik gereksinimi'ni karşılayan en önemli unsurlardan biri olduğu da söylenebilir. İzleyicinin, onların da sorunları olduğunu bilmeleri, kendilerinin sorunlarının ağırlığını hafifletici bir tatmin duygusunu yaşamasına yol açmaktadır.

Programların bir başka özelliği, katılımcıların en özel mahremiyet alanlarının kamusal alana açılmasıdır. İzleyici, televizyon ekranı aracılığıyla röntgenleme/voyeurizm ihtiyacını karşılayarak duygusal tatmin sağlamaktadır.

Programlar, bir karar ve yargı mekanizması gibi işlemekte, sunucular, programın en başından itibaren konuyla değil izleyicilerin ne düşündükleri ile ilgilenerek tarafları yönlendirmekte ve izleyici görüşleri doğrultusunda akışı sürdürmektedirler. Bu durum izleyici açısından, başkalarının yaşamları konusunda karar verebilecek yetkinlikte olduğu ve kendisine değer verildiğini hissetmesini sağlayıp, yine kişisel kimlik gereksinimi beklentisini karşılamaktadır. Ayrıca izleyici, programların konuklarının sorunlarını kendisinin yaşamadığı ya da yaşadığı sorunlara çözüm yolları bulduğu zannıyla için de mutlu olmaktadır.

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/ Yapım Unsurları Açısından "Karar Anı" ve
"Reha Muhtar'a İtiraf" Programları*

Kaynakça

-STOREY John, **Popüler Kültür Çalışmaları-Kuramlar ve Metodlar**, çev: Koray Karavaşahin, İstanbul: Babil Yayınları, 2000.

-MUTLU Erol, **Televizyonda Program Yapımı**, Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları No:4, 1995.

-<http://www.showtvnet.com/haber/kararani/index.shtml>

-[http://directory.google.com/Top/Arts/Television/Programs/Reality-Based/Court Shows](http://directory.google.com/Top/Arts/Television/Programs/Reality-Based/Court_Shows)

-<http://www.startv.com.tr/?bolum=prgdetay&mid=77>

